

Vroom & vrolijk

tijdschrift over geloof
en homoseksualiteit

In memoriam Gerard Reve

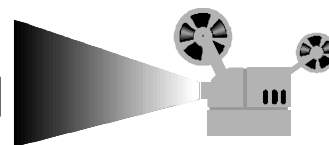
Kerstverhaal

Ongeordende liefde
volgens Antoine Bodar

Transgender scheppingsorde

Kerst voor mij alleen

Caritas voor ouders

Het CHJC is begonnen met een praatgroep Caritas voor christelijke ouders van homoseksuele kinderen. Voor ouders die het gevoel hebben 'dat ze moeten kiezen tussen hun kind en God.'

De oprichters Carolien van Dalen en Klaas Hoorn ontdekten dat een dergelijke groep niet bestond. Ouders lopen tegen bijbelteksten aan, verwarring rond de persoonlijkheid van hun kind, hun toekomstdroom valt weg en er zijn confrontaties met de omgeving. Bij Caritas kunnen ze daarover praten. Voor meer informatie: carmo@hetnet.nl (Woord & Dienst)

Vlaamse Halebikerkerk

Pastoor Johan Maertens houdt sinds deze zomer elke donderdagavond een viering voor de Halebikerkerk in Vlaanderen. Afwisselend in de Rabotkerk in Gent en de Goede Herderkerk in Dendermonde worden er wekelijks vieringen gehouden. Mensen die nu door kerkkleiding doorlopend wordt gezegd hoe slecht ze zijn, wil deze Halebikerkerk de kans bieden om op een complete manier hun geloof te beleven.

Trouw

Oud Katholieken

De Oud Katholieke Kerk in voornemens het homo huwelijk in te voeren. Het onderwerp stond in ieder geval op de agenda in november. Het bestuur erkent de 'exclusieve en op levenslange trouw aangelegde levensverbintenis van homoseksuele gedoopten als bouwsteen van Gods Huis in deze wereld.' Hiermee riskeert de Oud Katholieke kerk een breuk op internationaal niveau en in de gesprekken met de Rooms Katholieke Kerk. (Teletekst)

Lespakket

Het LKP heeft Minister van der Hoeven een brief geschreven met de vraag of het Lespakket Helemaal anders van Different, in strijd is met de kerndoelen van

het onderwijs. In het lespakket wordt aangegeven hoe homo zijn vorm kan krijgen op een christelijke manier. Het LKP bestrijdt, dat het pakket bijdraagt tot voorlichting over de homoseksuele leefwijze, maar dat het de beschadigende doelstelling heeft om jongeren te waarschuwen voor 'scheefgroei' en hen te helpen bij 'zelfaanvaarding', wat in dit geval wil zeggen: als zondig schepsel dat door therapie tot heteroseksualiteit kan komen. (LKP)

Homohuwelijken

Mary Cheney, de lesbische dochter van vice-president Dick Cheney van de Verenigde Staten, heeft in haar kroniek 'Now it's my turn' de plannen van Buch om het homo huwelijk tot in de Grondwet onmogelijk te maken, 'in strijd met de Grondwet' genoemd. Ze vindt, dat Buch' voorstel 'discriminatie zou invoeren in het belangrijkste document van het land.'

Huwelijk 'uit'

In Nederland is na vijf jaar homohuwelijk het aantal gehuwde homostellen 1,5 % van het totaal aantal huwelijken per jaar. Het Bureau voor de Statistiek laat weten, dat het huwelijk in Nederland überhaupt in een dal zit, omdat mensen los van welke wet of kerk dan ook, steeds meer zelf beslissen op welke manier zij hun vorm van samenleven waarde willen geven. (Reformatorisch Dagblad)

Black Block

De Engelse Richard Kirker van de Lesbian Gay and Christian Movement is in het Parlement van de UK de confrontatie aangegaan met 177 leiders van zwarte kerken, die een lobby voeren om een wet te herzien. Door deze wet is het verboden om op grond van seksuele oriëntatie iemand ook maar iets te onthouden aan goederen of diensten. Kirker riep het Parlement op om kritisch te kijken naar welke religieuze organisaties

er financiering of subsidies ontvangen, wanneer zij er op geen enkele manier blijk van geven de principes van gelijkheid voor hetero- en homoseksuelen te begrijpen. (LGCM Press Release)

Gravamen

De Ronde, ouderling van de hervormde gemeente in Woudenberg heeft een gravamen ingediend tegen ordinantie 5.4 van de kerkorde van de Protestantse kerk. Deze ordinantie gaat over het kunnen zegenen van niet-huwelijkse relaties (lees ook homo red.) als de kerkenraad dat wil. De Ronde verschilt erover van mening of dit een regeling voor de gemeente is of een belijdend spreken van de kerk. Hij hoopt op een fundamentele discussie over de Schriftuurlijke onderbouwing van de ordinantie. Vooralsnog buigt de synode zich over de vraag of de Ronde's bezwaar een kerkordelijk gravamen is.

Rellen in Riga

De bezoekers van de Gay Pride dienst die in de Letse hoofdstad Riga werd gehouden, werden bij het uitgaan van de kerk ten overstaan van pers en veiligheidsdiensten met tomaten en uitwerpselen bekogeld. Volgens Joyce Hamilton, die aanwezig was als bestuurslid van het COC, heerst er in Letland een zeer homofob klimaat. Het parlement heeft al zeven keer een wetsvoorstel ter uitvoering van een EU richtlijn tegen discriminatie van holebi's verworpen en Letland heeft als enige EU-land een bepaling in de Grondwet opgenomen, dat het huwelijk enkel voor man/vrouw paren open staat. (persbericht COC)

In deze aflevering

- 2 Eye catchers**
- 3 Redactioneel**
- 4 Onder Oud Zonlicht**
In memoriam Gerard Reve
- 7 Lied dat mij raakt**
J.S.Bach cantate 147
- 8 Kerstverhaal**
Een kerst voor mij alleen
- 11 Leeswijzer**
Het volle leven
Rammelend van de huidhonger
- 12 Ongeordende liefde?**
Bodars laatste woord over
homoseksualiteit
- 14 Transgender in de
scheppingsorde (2)**
- 16 Film & DVD**
Tiende editie Roze filmdagen
- 17 Holy Females
steunen Letten**
- 18 Agenda**
- 20 Naspel**

Foto voorpagina:

R

Redactioneel

Zijn homoseksuelen trendsetters? Het wordt in ieder geval wel beweerd. Je hebt in de samenleving en in de kerk nu eenmaal mensen, die voorop lopen en die achteraan bungelen. En daartussenin is er de grote schare die niemand tellen kan.

Gaat de trend veranderen en komt er een einde aan de 'kerkverlating'? Stromen de kerken in de toekomst weer vol ... Je merkt wel dat mensen alleszins zeer godsdienstig zijn, maar hun heil vaak heel persoonlijk trachten in te vullen. Geloof zonder kerk(gebouw).

Of komt de omkeer spoedig? Op iedere laatste zondag van de maand is er een evangelische roze viering in de Keizersgrachtkerk in Amsterdam. Een toenemend aantal bezoekers wordt geconstateerd. Mensen zoeken elkaar weer op rondom Woord en gebed; zang en zegening. En niet te vergeten de gemeenschapszin ook rond de koffie. Is dit de trend?

Gerard Reve heeft al veel eerder de weg naar de kerk weer gevonden. Weliswaar op zijn heel eigen wijze. Het communistische nest predikte wel een heilsstaat maar gaf niet meer dan schamel brood en wat spelen. Reve: trendsetter en luis in de pels van Rome. In dit nummer van Vroom & Vrolijk een gedachtenisartikel en een boekbespreking. De volksschrijver is te ruste gelegd in de Belgische grond. Daar voelde hij zich thuis. De theologische impact van zijn geschriften zal nog wel veel aan de orde komen bij Rome en Reformatie. Reve als theoloog – of is dat wat overdreven gezegd?

Antoine Bodar – voorzaker theologisch geschoold - vindt een plaats is dit tijdschriftnummer. Ook al zo'n merkwaardige weg door de kerk.

Trendsetter of revanchist? Er zijn vele stillen in den lande en enkelen lukt het telkens weer om de krant en andere media te halen – en dan met name de pagina kerknieuws en de godsdienstige programma's. Deze priester met boord en op de scooter zien we langskomen. Gelukkig is de heilsvraag niet Reve of Bodar, maar Jezus of Barabbas. (Matt.27:17)

Een decembernummer zonder kerstverhaal is natuurlijk niet in de haak. In de donkere dagen schijnt het Licht. Toen ik nog in het ziekenhuis werkte, ontmoette ik mensen, die juist met deze dagen opgenomen wilden worden. Dan was er in ieder geval goed eten en drinken... Laat het ook maar weer de trend worden, dat het Kind van de kribbe, onze Zaligmaker weer in het middelpunt staat.

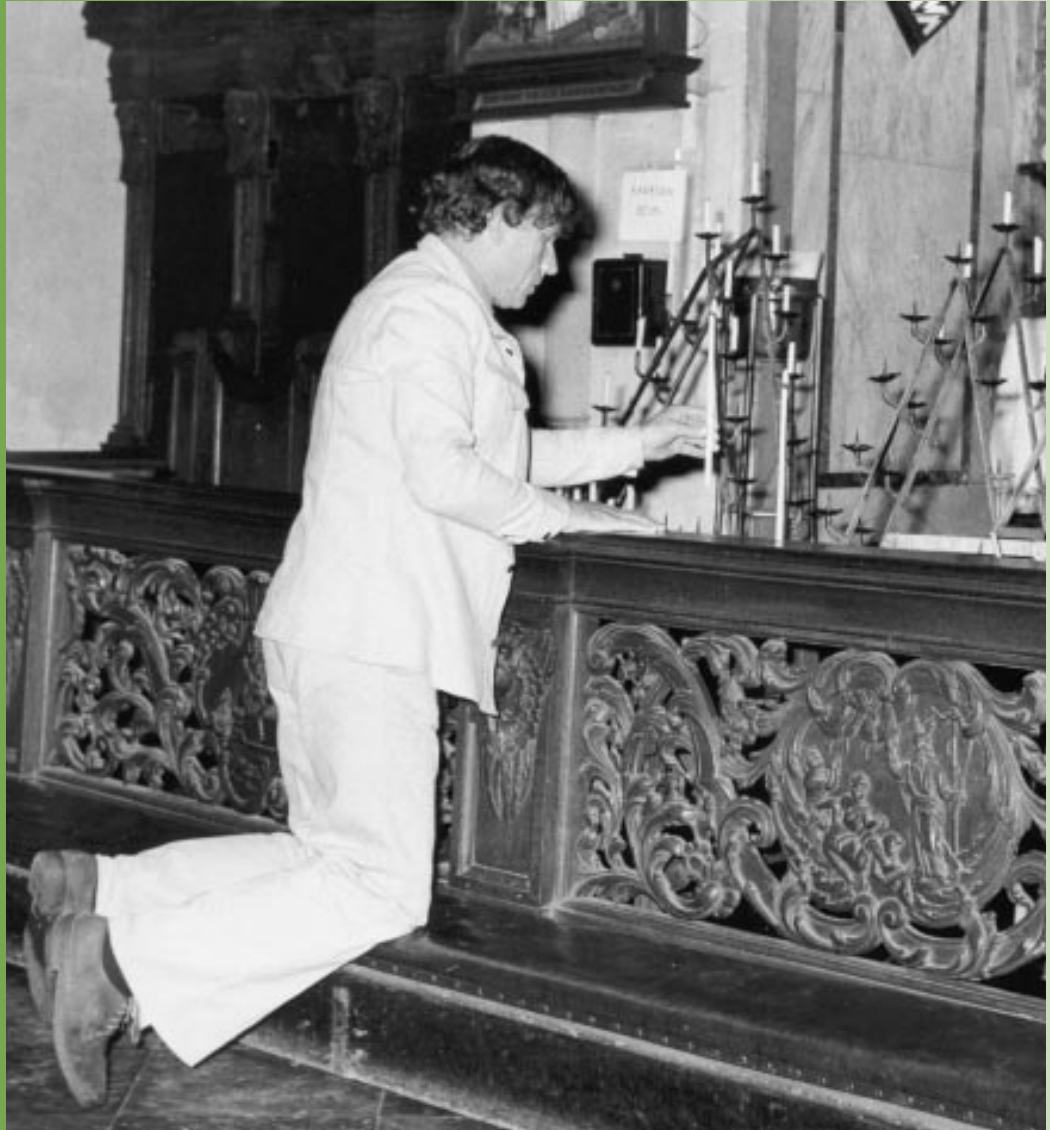
Chris Sjollema
Hoofdredactie Vroom & Vrolijk

Cacharro. Cinemien-ABC Distribution

Tot de gedachtenis van Gerard Reve (1923 - 2006)

Onder Oud Zonlicht

Gerard Reve voor het Maria-altaar in de St.Martinuskerk te Weert, 1974.

**Tekst: Hans Evers. Met dank aan Nop Maas
Foto: Reve archief**

'Wanneer ik van hier vertrek, en waarheen ik dan gaan zal - alleen God weet het. Hem wil ik gehoorzamen, en tot glorie van Zijn Eeuwige Naam zal ik het vaandel wederom opheffen en voortdragen, waarop geschreven staat: Op Weg Naar Het Einde.'

Reisgebed

O God.

Ik sta op het punt, op reis te gaan.

Ik weet niet, of het misschien mijn laatste reis is.

Ik wil U liefhebben.

Ik hoop, dat ik onderweg niemand enig ongeluk of ander kwaad zal berokkenen.

Ik wil proberen niet, of veel minder, te drinken.

Ik sta voor U.

Ik weet dat ik, of ik veilig zal aankomen, dan wel onderweg verwonding, ziekte of dood zal vinden,

altijd U toebehoort.

Want in leven en sterven zijt Gij in mij en ben ik in U.

Ik ga nu weg.

Vaarwel, o God.

Deze proeve van een kerkelijk reisgebed stuurde Gerard Reve aan de redactie van De Nieuwe Linie, in de persoon van pater H.de Greeve (1892-1974).

Aanleiding was dat De Greeve bij zijn overdenking van 28 Augustus 1965 had opgemerkt, dat slechts weinigen het itinerarium kennen, een vóór en tijdens de reis te bidden gebed. In de Rooms-Katholieke Kerk is itinerarium de naam voor het liturgisch reisgebed, bestaande uit de lofzang van Zacharias (Luc.I: 68-79) en verschillende andere gebeden.

In het reisgebed van De Greeve komen de citaten voor: 'verleen ons een voorspoedige reis en kalm weder, opdat wij, door uw heilige engel vergezeld, behouden het doel onzer reis mogen bereiken en eindelijk ook de haven van het eeuwige leven mogen binnengaan. [...] Wij smeken u, Heer, verhoor onze gebeden, en maak de weg van uw dienaren veilig en voorspoedig, opdat wij bij al de wisselvalligheden van dit leven, altijd door uw hulp beschermd worden.'

In zijn brief aan De Greeve schreef Reve hem: 'Waarde Vader, ik ben nog nooit een gebed tegengekomen dat mij niet, wegens zijn hebbelijke toon, met weerszin vervulde. Die weerszin geldt ook uw reisgebed, afgedrukt bij uw meditatie van 28 Augustus. Wie op reis gaat, bestede zijn tijd liever aan bijvoorbeeld het laten controleren van remmen en richtingaanwijzers, dan aan dit infantiel gedoe.'

Ik zou eigenlijk wel eens een gebed onder ogen willen krijgen, dat God zoekt, in plaats van Hem, om van alles en nog wat, aan Zijn kop te zeuren. Uw gebed heeft, volgens mij, met geloof niets te maken, want waarsachtig geloof is belangeloos en vraagt niets, en smeekt zeker geen onheil af over anderen: want het kan niet overal tegelijk mooi weer zijn, en we weten evenzeer dat elke dag, onherroepelijk, een aantal ongelukken gaat brengen. Welnu: als men voor zichzelf goed weer of een veilige tocht afsmeekt, verzoekt

men God dus, de naaste met tent en al te laten weg regenen, respectievelijk zich te pletter te laten rijden, want iets in de trant van 'indien het Uw wil is dat iemand op de weg omkomt, laat mij dat dan zijn' kom ik in uw gebed niet tegen. Een reisgebed, dat God en mens althans waardig genoemd zou kunnen worden, zou ongeveer als volgt moeten luiden: [zie hierboven].'

Met de meeste hoogachting ben ik, uw Gerard Reve.
Greonterp, Friesland, 29.8.1965

De Greeve, niet gekwetst noch kinderachtig, plaatste de brief van Reve en diens Reisgebed in De Nieuwe Linie, en noemde het 'een waarlijk treffend gebed'. 'Ik vind het zo zuiver, dat ik

het overgeschreven en in mijn brevier gelegd heb.'

Vrome pias

Vanwege de ernst van het geloof, mocht Reve graag de vrome uithangen en de pias spelen. Neem het voorval dat hij beschrijft in een brief aan Frans Pannekoek, een bevriende kunstenaar uit Pingjum, toen zij beiden midden jaren zestig in Friesland woonden.

'(...) Heb ik je al eens die dialoog verteld met de pastoor van Blauwhuis, hoe heet hij, de grootste cultuurdrager sinds Erasmus, maar ik ben evengoed zijn naam kwijt. Je weet dat ik altijd mijn geschriften zelf verspreid onder schoorsteenvegers, werksters, meteropnemers, etc., God weet waarom: het is een zwakzinnige ziekte die deels uit ijdelheid voortkomt. Maar hoe het zij, een geschrift van mij in druk komt in het bezit van pastoor Dinges te Blauwhuis, en één van de volgende keren dat ik hem zie, zegt hij:

'Gerard, ik heb geen verstand van literatuur.'

'Ik ook niet, vader.'

'Nee, maar in dat artikel van jou in dat blad' (Ze noemen een prozafragment altijd een artikel, heb je daar wel eens op gelet?) 'daar schrijf je over een jongen, die jij zal ik maar zeggen heel sympathiek vindt, en dat jij je zusje van 15 of 16 aan die jongen wilt geven met de bedoeling dat die jongen dan, ja hoe schrijf jij dat, met zijn, met zijn ...'

'Ik weet wat U bedoelt, vader.'

'Maar dat is toch verschrikkelijk, Gerard! Je eigen zuster!'

'Ja, schandelijk, vader.'

'En een eindje verderop lees ik van je, dat God liefde is, en waarom dat zo is, en dat schrijf je zo mooi, misschien wel mooier dan het beschreven staat bij Johannes, in het evangelie, dat ik er tranen van in mijn ogen krijg. Hoe kan dat nou, Gerard, in één en hetzelfde boek?...'

'U moet rekenen, dat het maar literatuur is, vader. En ik moet tenslotte aan de kost komen.'

'Ja, goed, maar dat zusje dan?...'

'Ik heb helemaal geen zusters, vader.'

'Oh. Op die manier.'"

De afstand die Reve vanuit Greonterp heen en terug te voet moest afleggen om in Blauwhuis boodschappen te halen, gebruikte hij door hardop de wording van zijn gedichten op te zeggen, en zich bij elke voetstap

te overtuigen van de juiste versmaat.

De naam van het dorp is onlosmakelijk verbonden met het gedicht Graf te Blauwhuis. Het was gewijd aan een grafsteen op het katholieke kerkhof om de St.Vituskerk. Reve droeg dit vers op aan zijn vroegere buurvrouw in Greonterp, mevr. Sjuwke Hofmeijer-Rijpma. De naamloze jongen uit het gedicht betrof haar jongste broer Gerrit, die kort voor het einde van de Duitse bezetting de dood vond, na een inval van landwachters in de boerderij van het gezin. Een literair pelgrim zal het graf vergeefs zoeken. Begin jaren tachtig zijn de stoffelijke resten van Gerrit Rijpma overgebracht en herbegraven op Ereveld Loenen. Hij rust op de militaire begraafplaats in Vak E, grafnummer 1318. De gedenkplaquette met zijn beeltenis op porselein in sepiakleur, is daarbij terug gegaan naar de familie.

Graf te Blauwhuis

(voor buurvrouw H., te G.)

Hij rende weg, maar ontkwam niet,
en werd getroffen, en stierf, achttien jaar oud.
Een strijdbaar opschrift roept van alles,
maar uit het bruin geëmaljeerd portret
kijkt een bedrukt en stil gezicht.
Een kind nog. Dag lieve jongen.

Gij, die Koning zijt, dit en dat, wat niet al,
ja ja, kom er eens om,
Gij weet waarom het is, ik niet.
Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?

Vervulling

Over de vervulling die alle verwachtingen zal overtreffen, 'Uw Koninkrijk kome' - maakte Reve zich een vertederde voorstelling: 'Als God eenmaal 'alles in allen' zal zijn, moet dat volgens mij inhouden dat iedereen zich binnen beloofbare afstand zal bevinden, zodat je, bij wijze van spreken, nergens meer naar toe hoeft - dat zal nog het verbazingwekkendste zijn van wat we, bij de opheffing van onze gescheidenheid van Hem, te zien zullen krijgen: het Koninkrijk Gods zal verrassend dorps zijn opgezet, en niet veel groter zijn dan Schoorl; windstil weer; babbeltje maken; man rookt pijp aan achterdeur, kijkt naar lucht, enzovoorts. Vrede, geen ruzie: er is al zoveel narigheid in de wereld. Ik bedoel maar.'

'Ik geloof in de eenzaamheid van God die op ons wacht.'

Gerard Reve had vaak dagdromen over zijn sterfbed: '(...) misschien zomers, buiten, op een ligbed, half opgericht. Oud zonlicht over alles, tot aan de horizon (...).'

Hij is ingeslapen, met zijn ogen open, tegelijk dat de zon onderging.

'Wat ziet gij?' 'Ik zie stoffige ramen, achter geel geworden vitrage, onder oud zonlicht.' 'Gij hebt goed gezien.' (uit: Nader Tot U)

Onder Oud Zonlicht, een In Memoriam, kwam tot stand op verzoek van Vroom en Vrolijk, tijdschrift over Geloof en homoseksualiteit. December 2006.

Lied dat mij raakt

J.S.Bach: Cantate 147 Herz und Mund und Tat und Leben

Welk muziekstuk raakt mij en waarom? Toen ik deze vraag voorgelegd kreeg, wist ik meteen over welk stuk ik zou schrijven. Maar naarmate ik meer ging nadenken over het waarom, schoten mij steeds meer liederen in gedachten. Muziek variërend van Bach tot Borsato. Elk stuk met een eigen herinnering. En juist die herinnering maakt de muziek zo speciaal. Of maakt de muziek de herinnering speciaal?

Muziek doet iets met mij. Het kan me raken tot in mijn diepste zelf, op plaatsen waar ik zelf niet bij kan komen. Muziek is als een levensstroom, meedainend op de hoogte- en dieptepunten in mijn leven.

Als er momenten zijn waarop ik graag zou willen huilen, maar de tranen niet willen komen, dan pak ik de cd met het Membra Jesu Nostri van Dietrich Buxtehude. Bij het slotstuk, het Ad Faciem, stromen de tranen over mijn wangen. Datzelfde gebeurt bij gezang 487 uit het Liedboek voor de Kerken. Maar hier zijn het vooral de woorden die me raken: 'De Heer heeft mij gezien en onverwacht ben ik opnieuw geboren en getogen. Hij heeft mijn licht ontstoken in de nacht, gaf mij een levend hart en nieuwe ogen. Zo komt Hij steeds met stille overmacht en neemt voor lief mijn onvermogen.' Voor mij is het bijna te mooi om waar te zijn.

Mijn grote passie is zingen. Ik zit op diverse koren en organiseer elke zomer een Werkweek voor Kerkmuziek (uitgaande van de Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek). Het samen zingen, het op elkaar afstemmen, het los van dogma's bezig zijn met kerkmuziek, dat is voor mij een fijne manier om mijn geloof te beleven. Het instituut kerk kan me dan niet altijd bekoren, de eeuwenoude muziek kan dat wel.

De rode draad door mijn (geloofs-)leven is de muziek van J.S. Bach en dan in het bijzonder cantate 147 Herz und Mund und Tat und Leben (ook bekend onder de naam Jesu joy of men's desiring). De tekst van het volgende koraal is mijn geloofsbelijdenis:

*Jesus bleibet meine Freude, meines Herzens Trost und Saft,
Jesus wehret allem Leide, er ist meines Lebens Kraft,
meiner Augen Lust und Sonne, meiner Seele Schatz und Wonne.
Darum lass ich Jesum nicht aus dem Herzen und Gesicht.*

Ooit hoop ik dit met een koor nog te gaan zingen, want ook de muziek is prachtig. Maar ja, die tranen...

Ineke van der Veen

Een kerst voor mij en voor mij alleen

Het is daags voor Kerstmis. Aan het winkelende publiek is het goed te merken dat iedereen gestresst is om alles op tijd klaar te hebben. Ik heb besloten dit jaar mijn eigen koers te volgen. Geen boodschappassen vol luxe producten. Niet urenlang in de keuken staan om iets bijzonders klaar te maken om achteraf te moeten constateren dat het resultaat niet op de foto uit het kookboek lijkt. Ook geen huis vol met familie en vrienden. Ondanks alle feestelijke verwachtingen, loopt dat na het zingen van 'Vrede op aarde en in de mensen een welbehagen', toch vaak uit op gekissebis en onderhuidse familie ruzietjes. Nee dit jaar doe ik het anders.

Tekst: Doreen Hazel
Foto's: Marlies Bosch

Een goed hotel

Ik ga op de bonnefooi eropuit en trakteer mezelf op een goed hotel, met sauna, whirlpool en een 6 gangen kerstdiner, dat me kant en klaar wordt voorgeschoteld. Ik baan me met mijn weekendkoffertje een weg door de haastende menigte. Iedereen lijkt wel op weg te zijn. De treinen zijn overvol. Het voelt goed dat ik op weg ben in tegengestelde richting. Wel de luxe, maar niet de verplichtingen. Terwijl ik in een lange rij voor het loket van het treinstation sta te wachten, zie ik rechts van me een vrouw gehuld in een soort burka, zich langzaam voortslepend zonder enige haast. Mijn ogen kruisen heel even de hare. Ik wend me snel weer af. Dát is het laatste waar ik aan wil denken, stakkers. Nee, dit wordt een kerst voor mij en voor mij alleen. Eindelijk ben ik aan de beurt en neem een enkeltje Amsterdam-Bijlmermeer. Als ik in de trein probeer te stappen omzichtig manoeuvrerend tussen alle bepakte medepassagiers, zie ik weer die vrouw. Ze is meer opgeschoten dan ik dacht. Ik vermijd haar blik, die ze mij schijnbaar indringend toewerpt. Als ik eindelijk een zitplek heb veroverd, zie ik tot mijn verbazing, dat die vrouw schuin tegenover me zit in dezelfde coupe. Snel pak ik een tijdschrift uit mijn tas en verberg me erachter zonder een letter te lezen.

In Amsterdam-Bijlmermeer aangekomen, neem ik een taxi naar één van de vijf hotels die ik op mijn lijstje had staan. Bij het eerste aangekomen, staat op een bord in grote letters 'VOL' geschreven; bij het tweede staat een lange rij voor de deur. Ik besluit om me daar toch maar bij aan te sluiten, betaal de taxi en stap uit. Het ziet er hoopgevend uit. Er zijn nog maar 10 wacht-

tenden voor me. Nog zeven wachtenden. Nog drie wachtenden. De receptioniste gaat staan en roept: 'Er zijn helaas geen kamers meer vrij; graag raad ik u aan een andere verblijfplaats op te zoeken'. Al balend en zuchtend pak ik mijn weekendtas weer. Op naar het volgende hotel. Als ik aankom, lijkt het op het eerste gezicht rustig. Ik loop naar de balie en wacht rustig mijn beurt af. Terwijl ik de ambiance van het hotel opsnuif, hoor ik ineens een stem: 'Hé jij daar, wegwezen, dit is geen hangplek voor zwervers!' Ik kijk om en voordat mijn ogen de ogen van de vrouw in burka ontmoeten, flap ik eruit: 'die hoort bij mij'. Vrijwel tegelijkertijd verklaar ik mezelf voor gek. Ik loop op de vrouw af en probeer te laten zien dat ik haar ken, door haar hartelijk te omhelzen. Ik kijk in de twee mooiste ogen die ik ooit gezien heb. Ze murmelt wat. Ik versta: 'Dafur, Dafur, Dafur' en interpreteer het als 'bedankt daarvoor'. Ik ben aan de beurt om in te checken en vraag zonder na te denken naar de meest luxe twee persoonssuite die ze hebben. De receptionist kijkt me verbaasd aan en na herhaling van mijn vraag overhandigt hij mij met enige aarzeling de sleutel. Ik wenk naar de vrouw en stilzwijgend nemen we de lift naar boven. Mensen in de lift kijken vol afgrijzing naar de vrouw en vervolgens naar mij.

Een vreemde vrouw

We betrekken de kamer. Het is precies wat ik voor ogen had: een mooie kamer met prachtig uitzicht op een park, een uitnodigende jacuzzi en whirlpool, een zacht kingsize bed. Het enige probleem is dat ik deze kamer heb, maar met een vreemde vrouw die ik niet versta. Ik gebaar haar dat ze zich kan uitkleden en een

bad kan nemen. Ze verroert zich niet. Ik besluit om het zelf maar te gaan doen en kleed me uit. Ik wikkel een handdoek om me heen en met mijn handen maak ik het gebaar van inzepen. Ze kijkt me alleen maar aan. Ondertussen moet ik wel wat opschieten, want ik wil eerst nog een hapje eten, voordat ik naar de kerstnachtdienst ga in één van de Bijlmergarage-kerken. Een blik op de klok leert mij dat het al half tien is. Ik besluit eten te bestellen. Terwijl ik dit per telefoon aan de receptionist doorgeef, gaat de vrouw de badkamer in en sluit de deur achter zich. Het eten wordt bovengebracht en er is ruim een half uur verstreken. Ik begin maar met eten. Het is inmiddels half elf en zo langzamerhand krijg ik er de balen van. Ik sta op en bonk op de deur. Het blijft stil. 'Nou, die kerstnachtdienst kan ik wel op mijn buik schrijven.' Ik begin in mezelf te mopperen en te jeremiëren: 'daar heb je het weer, je moet weer zo nodig de held uithangen, dit is precies waarvan je probeerde weg te lopen.' Mijn gedachten worden verstoord door een weeklagend jankend geluid, dat uit de badkamer komt. Ik klop weer op de deur. Nu wat voorzichtiger. De deur gaat op een kier. Tot mijn verbazing ligt de vrouw op de grond hevig te kermen. Ik neem haar op en leg haar op het bed. 'Wat is er aan de hand?' Ze kijkt me met

haar prachtige ogen aan en gebaart naar haar buik. Ze schuift de doek die om haar heen is gewikkeld opzij. Perplex kijk ik naar haar zwangere buik. Haar weeen worden heftiger. 'Jemig, wat moet ik doen, hier heb ik niet voor geleerd?!' In paniek bel ik een taxi. Geen taxi te krijgen vanavond. Dan maar aan de receptionist vragen of er een dokter in het hotel aanwezig is. Er is geen dokter aanwezig. Radeloos bel ik 112. Een uiterst vriendelijk mevrouw aan de andere kant van de lijn vermaant me tot rust en vraagt naar de situatie. 'Tja, mevrouw, als ik uw verhaal zo hoor, lijkt het erop dat het kind ieder moment geboren kan worden'. De mevrouw geeft mij telefonisch instructies. Trillend volg ik haar aanwijzingen op. De vrouw ligt op de grond te kreunen. Zo goed en kwaad als het kan, sta ik haar bij. Er volgt een perswee en het kind is geboren. Verdwaasd sta ik met dat kleine nieuwe leven in mijn handen. Wat nu? Het kind huilt. Ik raak wat in paniek. Ik wikkel het kind in een doek. Omdat geen andere doek voorhanden is, pak ik maar de handdoek die om mijn lichaam is gewikkeld. Ik leg het kind bij de vrouw op de buik. Zij kijkt me aan en zegt met haar mooie ogen meer dan duizend woorden. Uitgeput en naakt, maar vol verwondering, sta ik naar moeder en kind te kijken. Een jongetje, geboren op 25 december om 0.03 uur te Amsterdam-Zuid-Oost.

Een lopend vuur

De geboorte van het kindje gaat al snel als een lopend vuur door het hotel. Er wordt op de deur geklopt. De één na de andere hotelgast komt binnenlopen. Allemaal hebben ze wel iets bij zich. De eerste komt binnen met heerlijke champagne. Een ander brengt kaviaar mee. De volgende heeft oesters bij zich. De kok van het hotel brengt heerlijk gebraden parelhoen op een bedje van ezelsoren en stukjes granaatappel. Eén van de binnenkomers staat ineens stokstijf stil, draait zich om en loopt de kamer uit. Al snel komt hij terug met twee zijden dusters bewerkt met gouddraad. Ik beseft nu pas dat wij naakt zijn. Snel trek ik één van de dusters aan en geef de ander aan de vrouw. Ik vlei mij naast de vrouw met haar kind op het bed. De vrouw kijkt op, met een glimlach om haar mond. Ze glimlacht zo ontwapenend dat ik niet anders kan dan haar omarmen en kussen. Het kindje kijkt tevreden. In de verte hoor ik buiten een rondtrekkend kerstkoor luid zingen: 'vrede op aarde en in de mensen een welbehagen'.

Het volle leven.

8 april 2006. Het is precies een jaar geleden dat mijn vader overleden is. Op de dag af. Nico en ik lopen door de Passengers Terminal in Amsterdam, waar op de bovenverdieping een bonte verzameling boekhandelaars en galeriehouders zich verzameld heeft. Een praatje gemaakt met mijn neef die aanwezig is met een kostelijke en kostbare collectie lithografie. Ook Diederik van Vleuten is op datzelfde tijdstip aanwezig. De musicus en cabaretier en op later tijdstip de samensteller van de voorliggende bundel. In zijn handen houdt hij 'Drie woorden' van Reve. (125) Op deze dag gekocht. 't Is de sterfdag van de volksschrijver Gerard Reve. Een bonte verzameling memoires bevat de bundel 'Het volle leven'. Iedere auteur weet wel iets te vertellen van een lijfelijke of geestelijke ontmoeting via de geschriften van meneer Gerard. Ach, een enkeling poetst zichzelf daarbij aardig op; per slot van rekening heeft hij toch maar Reve ontmoet... 'Houd jij echt van me, of vind je het alleen maar deftig om mij te kennen?' (140) Een hoogtepunt in het boek blijft het interview dat Ad Fransen had in 1987. Het lukt om de belezenheid van Reve naar voren te laten komen. Een erudiet mens met grote kennis van zaken. Zijn spelen met woorden en gedachten krijgen hier context in belezenheid en overpeinzen. Hoe peilen we de religieuze gedachten van Reve en zijn verbondenheid met de kerk van Rome? De kerk die gestalte krijgt in de parochie van het Belgische Machelen aan de Leie van pastoor Desmaele. We proberen de zoektocht mee te maken van Willem Jan Otten, Anna Enquist, Joost Zwagerman en het prachtige artikel van Herman Finkers over de Twentse wortels van het geslacht Reve. Het laatste woord is zeker nog niet gezegd over het – door velen mystiek geachte – geloofsleven van de gestorven volksschrijver. De apostel Paulus komt mij te binnen in

zijn ontmoeting met de inwoners van Athene 'opdat zij God zouden zoeken, of zij Hem al tastende vinden mochten.' (Handelingen 17:27).

Dieptepunten in het boek? Voor mij een verhaal van een 70-jarige getrouwde man die een voorval in een zwembad beschrijft. Een beetje Reviaans bedoeld, maar de plank volledig misslaand. Walgelijk. Wie de schrijver is, laat ik maar aan de zoektocht van de lezer over. 'Het volle leven' is een goed eerbetoon aan de overleden burger-schrijver. Het zet aan tot reflectie en verdere interpretatie.

Chris Sjollema

Diverse auteurs. Het volle leven. Herinneringen aan Gerard Reve. De Bezige Bij, Amsterdam, 2006. ISBN 90 234 2239 2, € 23,50.

Rammelend van de huidhonger

'Zij zijn vol ijver voor u, maar niet op de juiste wijze' (Galaten 4:17). Deze tekst kwam bij mij boven tijdens het lezen van het autobiografische boek van Raphaël S. Creemers (*1960) Hij maakt ons tot deelgenoot van zijn levensgang. Geboren als jongste in een Rooms-Katholiek Schiedams gezin, komt hij in contact met extreem evangelische kringen en sticht een centrum met de welluidende naam 'Een nieuwe Schepping' om mensen met een homoseksuele geaardheid om te turnen. Raphaël beschrijft zichzelf als een 'bekeerde' homoseksueel, trouwt, krijgt vier kinderen en is organisatorisch een sterke persoonlijkheid. In de evangelische kringen, waarin hij verkeert, is hij bewonderd, gerespecteerd en kan hij een vooraanstaande plaats innemen. Vol ijver wordt een huis gebouwd voor begeleiding en opvang; financieel draait alles goed en Raphaël, ondersteund door vrouw en schoonfamilie, laat zijn veranderingsmethode kwistig los op deze en gene...

Maar ja... Te grote ijver zou wel

eens een overcompensatie kunnen zijn. Langzamerhand blijken grondgevoelens steeds sterker naar boven te borrelen. Een blik, een aanraking, een alleen zijn met een andere man op een kamer. Het wordt alles in detail beschreven. Een puntje van kritiek op het levensverhaal is daarbij, dat de beschrijving niet veel gevolgd wordt door reflectie: waarom gebeuren de dingen zoals ze in zijn leven gebeuren.

Groeiende twijfels (116 vv.) is mijns inziens het aardigste gedeelte van het boek.

Wanneer iemands leven op z'n kop komt te staan, kan een reactie niet uitblijven. Psychiatrische opname, echtscheiding, een nieuwe vriend – de gebeurtenissen rijgen zich aan – en buitelen over elkaar. Een nieuwe studie tot en met het verkrijgen van een buitenlandse academische graad aan toe, volgt.

Alleen het naar je hand zetten van vader, moeder, broers en zusters, gaat niet zo makkelijk.

Niet alles is te organiseren en naar je hand te zetten!

Een autobiografie heeft iets spannends. Het leest als een trein. We leven mee met de gebeurtenissen in het leven van deze mens.

Hoogtepunten en diepe dalen wisselen elkaar af. De geschiedenis van Ralph's leven tot nu toe – 45 jaar oud of jong – buitelt van het ene feit naar het andere. Je zou haast zeggen, dat het teveel is voor één leven. Het boek heeft ook iets vermoeiends. Veel beschrijving, veel minder reflectie.

Veel ijver – voortkomend uit de persoonlijkheidsstructuur (149) – kan imponeren, maar overtuigt niet altijd. De meeste ijver is misschien wel zonder verstand. Laten we maar goed luisteren naar de apostel Paulus in zijn Galatenbrief.

Chris Sjollema

Raphaël S. Creemers: Rammelend van de huidhonger. Uitgeverij Boekenbent 2006, 211 blz., ISBN 90 8570 094 4, €12,95. www.raphaelcreemers.com

Bodars laatste woord over homoseksualiteit

Ongeordende liefde?

Tekst: Marinus Schouten

Afgelopen maart verscheen 'Ongeordende liefde: Wim Houtman in gesprek met Antoine Bodar.' In dit boekje wil de priester Bodar voor het laatst zijn mening kwijt over homoseksualiteit.

Na zijn persoonlijke levensverhaal, wijdt Bodar drie hoofdstukken aan de opvattingen in de samenleving over homoseksualiteit (3 tot en met 5). Met een zekere irritatie keert Bodar zich af van de geforceerdheid waarmee het homoseksuele zijn in de samenleving gepromoot wordt (hoofdstuk 3). Aan de andere kant uit hij kritiek op iedere verklaring van deze seksuele voorkeur die andere verklaringen uitsluit. Noch herenonderzoek nog ontwikkelingspsychologie hebben het alleenrecht van spreken; ze zouden meer naar elkaar moeten luisteren (hoofdstuk 4). Bovendien zit er veel meer beweging in de seksuele voorkeur, waar mensen zich in het ontdekken van hun seksuele identiteit meer bewust van zouden moeten worden (hoofdstuk 5). Er is veel meer variatie mogelijk dan men in Nederland denkt, aldus Bodar.

Uiteindelijk moet er gekozen worden. Bodar doet dat op grond van bijbel (hoofdstuk 6), kerkleer (hoofdstuk 7) en vanuit een persoonlijke aanraking van God (zie hoofdstuk 10). (Hoofdstuk 8 gaat over de richtlijn van het Vaticaan over homoseksuele priesters en in hoofdstuk 9 geeft hij pastorale hints voor de weerbarstigste praktijk.)

Genuanceerd

Bodar is te waarden in zijn kritische genuanceerdheid. Dat is te zien aan zijn waardering van de samenleving: ze wil volgens hem het homoseksuele recht forceren, maar het is goed dat homoseksualiteit soms zichtbaar geaccepteerd is. Maar ook wat betreft bijbel en kerk: hij wil ze volgen, maar heeft moeite met de gruwelteksten van Leviticus, en met het oordeel van de kerk dat twee mensen van hetzelfde geslacht elkaar niet werkelijk kunnen aanvullen in liefde en seksualiteit. En uiteindelijk is hij dat ook in de pastorale praktijk: hoezeer ook man en vrouw het ideaal is, God is geen moraalridder maar barmhartig.

Graag wil Bodar tussen verschillende klippen doorvaren: dat je kritiekloos homoseksualiteit verwerpt, dat je iedere relatie van liefde en trouw accepteert, dat je homoseksualiteit een ontwikkelingsstoornis noemt en dat je mensen in het keurslijf van het dogma wil duwen. Zelf heeft Bodar de keuze gemaakt om zijn vriend te verlaten en celibatair te leven. Uitvoerig beschrijft hij hoe hij in die keuze is aangevallen, maar gesterkt is door de aanraking van God. Daar gaat het

ook om, volgens Bodar, want discussiëren over homoseksualiteit 'heeft niet veel zin, als het niet raakt aan en gebeurt vanuit de dragende grond van je bestaan'.

Keuze met spanningen

Helaas gaat Bodar niet in op het feit dat ook vanuit zo'n aanraking andere homoseksuelen juist kiezen voor het uitleven van hun identiteit. Toch voelt Bodar het belang ervan om zijn keuze te onderbouwen. Op dat moment komen echter spanningen en gebrek aan argumentatie tevoorschijn. Dat is jammer voor de gelovige jonge homoseksuelen, die Bodar met dit boek wil helpen. In het hoofdstuk over de bijbel staat hij open voor diverse betekenislagen en voor de culturele en historische context van de homoteksten, maar toch kiest hij zonder verdere argumentatie voor de opvatting dat God het vanuit de schepping niet wil. En zo worstelt Bodar ook met de kerkleer. Hij vindt de liefde tussen twee mannen mooi, maar toch moet je het vanuit de scheppingsorde als zonde bezien.

Scheppingsorde

Die scheppingsorde zou in de eerste plaats betekenen dat alleen een man en een vrouw met elkaar het huwelijk (of wat daar op lijkt) mogen aangaan. Dit is de theorie, en vanuit deze ethiek moet je het dus niet doen als homoseksueel. Maar: de praktijk laat zien dat je als homoseksueel vaak niet anders kunt zijn dan homoseksueel. Vanuit deze praktijk mag je het daarom volgens Bodar wel zijn.

Afgeleid daarvan zou de scheppingsorde in de tweede plaats inhouden dat het huwelijk tussen man en vrouw een hogere eenwording geeft dan een homoseksuele verbintenis, en daarom zijn mensen van hetzelfde geslacht niet voor elkaar bedoeld.

Aan dit standpunt kleven nogal wat bezwaren. Allereerst werpt het onderscheid tussen theorie en praktijk de vraag op waarom die praktijk dan is zoals ze is. Waarom zijn er eigenlijk homoseksuelen en waarom kunnen zij niet anders dan zo zijn? Bodar verwijst kortweg naar de zondeval. Maar als deze de uiteindelijke oorzaak zou zijn, dan mag je het niet alleen niet doen, maar ook niet zijn.

Vervolgens is onduidelijk waarom mannen niet voor mannen bedoeld kunnen zijn. Gesteld dat het waar is dat het huwelijk tussen man en vrouw een hogere eenwording realiseert. Daarvan uitgaande hoeft dit als nog niet te betekenen dat er geen bevredigende homoseksuele verbintenissen kunnen zijn, voor de betrokkenen het maximaal haalbare in hoogte en diep-

te. Eigenaardig is dat Bodar dat zelf ook erkent wat betreft zijn eigen verleden relatie.

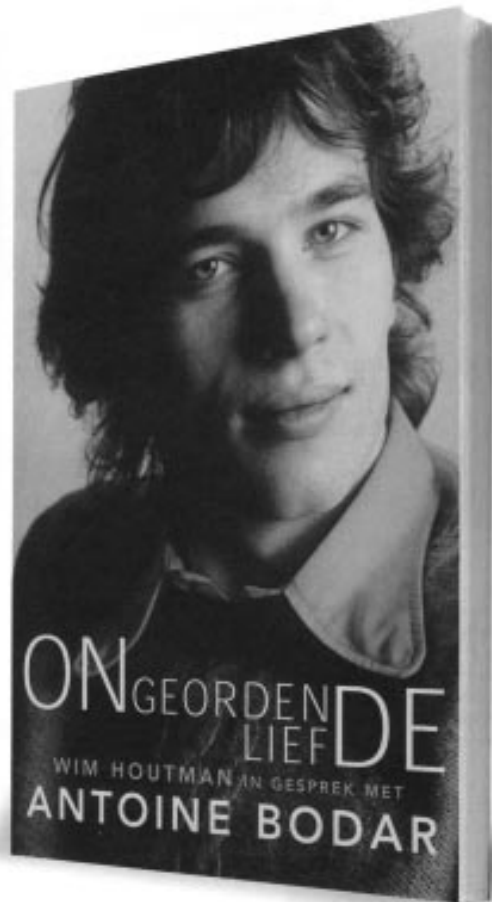
Patronen en variatie in de schepping

Maar de spanning in Bodars opvatting zit nog een beetje dieper. Het lijkt mij op zichzelf zeer juist dat je zonde doet en dat je niet zonde bent. Maar de vraag is dan vervolgens waarom de homoseksuele daad zonde zou zijn, in geval je daarmee toegeeft aan een afwijking in de scheppingsorde. Ja, dat is zo, als die afwijking slecht of niet volgens Gods bedoeling zou zijn. Maar daarvoor ontbreekt nu uiteindelijk iedere argumentatie.

Meestal ligt daar een intuïtieve gedachte achter: 'homoseksualiteit is tegennatuurlijk'. Bodar vindt dit al een sterk punt: 'wat mensen politiek correct ook zeggen, ze beleven homoseksualiteit toch niet als normaal'. Maar hij wil deze intuïtie ook verdedigen vanuit de ethische filosofie van de Rooms-Katholieke Kerk. De grondgedachte van deze wijsbegeerte is dat je uit 'wat er is', kunt afleiden 'wat behoort te zijn', wat goed handelen is. Zie je dus over het algemeen man en vrouw bij elkaar komen, dan zou je daaruit kunnen afleiden dat alleen dat moreel goed of door God bedoeld is.

Dit is nog maar zeer de vraag. In de traditie van de christelijke ethiek is een stroming die zegt dat je de moraal niet uit 'wat er is', maar alleen uit Gods liefde kunt afleiden. Deze stroming maakt zelfs deel uit van de traditie van Bodars kerk. Een van de redenen waarom men dit is gaan denken, is omdat men grondig ging verwerken dat 'wat er is', geschapen is, door een God uit liefde. Als 'wat er ook is' geschapen is, dan betekent dit dat het er ook niet had kunnen zijn of zelfs anders had kunnen zijn. Radicaal doorgetrokken houdt dit in dat het ook nu anders kan zijn. Er is geen vastliggende 'natuur', dankzij het feit dat alles afhankelijk is van Gods scheppende wil. Er zijn weliswaar patronen te ontdekken die wijzen op grote continuïteit in 'wat er is', maar deze constanten bestaan geenszins noodzakelijkerwijs. Mocht je variaties tegenkomen, die zonder eenduidige oorzaak aanwezig zijn, en er valt geen verband waar te nemen met een kwade keuze van het individu (zonde), dan is de vraag niet moeilijk te beantwoorden waar ze dan wel vandaan komen. Je zou ze de speling in Gods schepping kunnen noemen, een onschuldige speelsheid. En juist omdat ze zorgen voor een kleurschakering in Gods creatieve betrokkenheid, een kleurrijke variatie. De dynamiek in de seksuele oriëntaties, waarbij de meeste mensen een heteroseksuele voorkeur hebben, is op zichzelf daarom onschuldig of zelfs kleurrijk. In deze gedachtegang gaat het er veel meer om hoe je met je zijn omgaat, namelijk door wat gezien vanuit Gods liefde verantwoordelijk handelen is. Maar nog verdergaand en in veel gevallen belangrijker: het homoseksueel zijn zelf wordt ontlast van zonde, ongeacht of je er nu mee geboren of dat je zo geworden bent. God heeft je geen hetero gemaakt omdat je niet homo zou kunnen zijn. En daarom kan je ook tot homo geschapen zijn of

worden. Het is een inderdaad een creatieve variant van de Schepper, en Gods creatieve betrokkenheid is er niet 'eens en nooit weer', maar realiseert zich doorlopend in de geschiedenis met ieder individu. De gedachte van de scheppingsvariant is dus minder modern dan dat Bodar er bang voor is; ze is de vrucht van een eeuwenoude christelijke traditie.

Persoonlijke keuze

Er is een ethiek die werkelijk ruimte biedt voor een persoonlijke keuze. Ze is een ethiek die de spanningen van Bodars benadering mist en homoseksuele gelovigen niet opzadelt met frustraties, ook al kun je dat verhullen met het advies: 'en breng de zaken die je niet rond krijgt bij de Heer terug'. Ze is ook een ethiek die geen uitspraak doet over welke vorm van eenwording hoger en dieper is. Behalve dat de praktijk al laat zien dat 'hoger en dieper' zeer gevarieerd ingevuld kunnen zijn, ontbreekt het ons ook aan het zicht daarop. Er zijn wel degelijk homoseksuele eenwordingen die in bepaald opzicht soms hoger en dieper zijn dan sommige heteroseksuele verbintenissen. Elke andere beoordeling wordt abstract. En juist op het abstracte niveau maakt het niet uit of je nu als homo- of heteroseksueel leeft.

Antoine Bodar, Ongeordende liefde. Wim Houtman in gesprek met Antoine Bodar. Kampen, Ten Have, 2006.

Is er behoefte aan een transgender theologie (2)

Transgender in de scheppingsorde

Tekst: Janine de Boer, Workum
Foto's: Marlies Bosch

Aansluitend bij het artikel in Vroom & Vrolijk nummer 2, juni 2006, waarin de link tussen de bijbel en transgender vragen meer in algemene zin aan de orde was, loont het de moeite om dit keer onze aandacht te richten op meer specifieke bijbelpassages, waarin een heel expliciet verband bestaat met transgender issues.

Mensen gaan er vaak zonder meer vanuit, dat de bijbel afwijzend staat tegenover alles wat met transgender te maken heeft, omdat men alleen maar de meest uitgesproken teksten kent, die beide te vinden zijn in het boek Deuteronomium. In hoofdstuk 22 wordt het zich kleden met de kleding van de andere sekse scherp veroordeeld als een gruwel voor God en in hoofdstuk 23 wordt de 'ontmante' de toegang ontzegd tot de gemeente. Wanneer men de bijbel leest op een fundamentalistische wijze, dat wil zeggen kort door de bocht zonder rekening te houden met factoren als tijd en cultuur, maar gewoon als 'zo staat het er en daar hebben we ons maar aan te houden, want dit is het woord van God', dan zijn we gauw uitgesproken.

Maar ik denk toch, dat zelfs over zulke uitgesproken negatieve teksten wel iets anders te zeggen valt. In de eerste plaats is het niet aannemelijk, dat het hier over mensen gaat met echte transgender gevoelens in de moderne zin van het woord. Degene die zich gevangen voelt in het lichaam en de rol van de sekse, waar hij/zij innerlijk geheel of voor een deel niet bij hoort, die zal zich eerder in travestie voelen in de staat van het oorspronkelijke geslacht dan in de gewraakte kleding van het zogenaamd 'andere' geslacht. Bovendien wordt algemeen aangenomen, dat die 'gruwel voor God' vooral gezien moet worden tegen de achtergrond van de hevige afkeer van Israël van de heidense cultus der Kanaänitische volken rondom, waarin de priesterdienst in de tempels vaak verricht werd door juist tot dit doel gecastreerde mannen en waarin 'cross-dressing' over en weer heel gewoon was. De afkeer die uit deze teksten spreekt is niet zozeer vanwege afwijkend seksueel gedrag alswel om religieuze praktijken, die verfoeid werden.

Genesis

Er zijn andere teksten, die naar twee kanten uitgelegd kunnen worden. Daarvoor moeten we naar Genesis 1

en 2. In het scheppingsverhaal naar Gen.1 wordt verteld, dat God de mens schiep naar zijn beeld, man en vrouw schiep Hij hem. Hier kun je zowel de nadruk leggen op het feit, dat God man en vrouw geschapen heeft, in deze tweedeling, een scheppingsgegeven waar niet aan te tornen valt. Het geslacht, waarin een mens geboren wordt ziet men van daaruit als door de Schepper aldus bepaald en hoe zal een mens het in zijn hoofd halen om daar tegen in te gaan?

Echter, het is ook mogelijk om de nadruk te leggen op het feit, dat God de mens mannelijk en vrouwelijk geschapen heeft en dat de mens nu juist daarin het beeld van God vertoont, op God lijkt, dat hij zowel een mannelijke als een vrouwelijke kant heeft, zoals ook God immers mannelijke en vrouwelijke elementen in zich verenigt. Een mens wordt niet geboren om een man of om een vrouw te zijn, maar allereerst om mens te zijn en om als mens zijn mannelijke en vrouwelijke kant zo goed mogelijk te ontwikkelen.

In Genesis 2 treffen we een geheel andere voorstelling van zaken. Eerst is er nog helemaal geen differentiatie van man en vrouw, er is enkel de mens, in het hebreuws ha-adaam, uit de aarde genomen en die mens voelt zich alleen. Om die reden bouwt God uit de rib van die mens een tegenover, een hulp die bij hem past, die door de mens onmiddellijk als zijn medemens wordt herkend. Ook deze tekst kan weer op verschillende manier geïnterpreteerd worden. Het is mogelijk om de nadruk te leggen op het feit, dat de mens, die dan vanzelfsprekend als man gedacht wordt, niet compleet is zonder de vrouw en dat we als mensen alleen maar onze vervulling kunnen vinden in een partner van de andere sekse, die als 'wederhelft' een welkome aanvulling biedt. Maar eigenlijk ligt het veel meer voor de hand om in deze tekst juist oog te hebben voor de androgyne mens, die hier beschreven wordt, de adaam is niet de man, maar de uit de aarde genomene, de aardling, waarbij de differentiatie pas later in zicht komt, met niet als belangrijkste motief,

dat de man een vrouw nodig heeft als seksuele partner, maar dat de mens een tweezam wezen is, aangewezen op een sociaal verband om in te leven.

Echte vrijheid

De volgende tekst die ik wil noemen sluit hier enigszins bij aan: Galaten 3;28 'Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, slaaf of vrije, mannelijk en vrouwelijk, -gij allen zijt immers één in Christus Jezus'. Hier overstijgt Paulus ineens alle scheidingen die mensen zo graag in stand houden, die tussen rassen en standen en geslachten. In de gemeenschap van Christus vallen dit soort beperkende onderscheidingen gewoon weg, het is bijkomstig en ondergeschikt, de één is niet meer dan de ander, niet van meer betekenis en waarde dan de ander, voor God zijn we als mensen allemaal gelijk. Hierin schuilt een enorme relativering van die grondwaarden in de menselijke samenleving waarmee mensen elkaar op hun plaats zetten en gevangen houden. Hier wordt zicht geboden op een nieuwe samenleving van echte vrijheid, gelijkheid en broeder- zusterschap. Een tekst om erg blij mee te zijn!

Wat mij betreft komen we nu bij een van de teksten, die ik het meest belangrijk vind. Hij gaat over 'ontmanden' en biedt een boeiend perspectief.

Je kunt zeggen, dat transen in hun moderne verschijningsvorm in de bijbel niet voorkomen. Maar wel kent de bijbel 'ontmanden' of eunuchen, 'gesnedenen', die daar toch wel in de buurt komen. Het verschil is, dat het hier gaat over mannen, die mannen zijn en mannen blijven. Tenzij men mannelijkheid uitsluitend verbindt met de afscheiding van testosteron en sperma, want dan houden zij inderdaad op man te zijn, maar in ieder geval werden zij ook geen vrouwen. Dus toch een soort derde geslacht, waarmee zij zich dan heel goed zouden kunnen vinden in dat hele bonte gezelschap, dat dan heden ten dage onder 'transgender' wordt samengevat.

In het oude Oosten werden eunuchen aangesteld als harem-bewaarders, maar zij namen ook belangrijke vertrouwensposities in aan de vorstenhoven, zoals b.v. Potifar aan het hof van de Farao en ook de man die ons bekend is geworden als de kamerling uit Morenland, waarover verteld wordt in Handelingen 8. Deze geschiedenis verdient onze extra aandacht. En moet tegen de achtergrond gelezen worden van wat er in de andere teksten over ontmanden wordt gezegd. We hebben al gezien, dat er in Deuteronomium, in de wet van Mozes, geen plaats voor hen is. Maar in Jesaja 56 komt dat totaal anders te liggen. Daar zegt de profeet: Laat de ontmande niet zeggen: 'Zie, ik ben een dorre boom', want zo zegt de Heer van de ontmanden, die mijn sabbatten houden en leven naar mijn verbond: *Ik geef hun in mijn huis en binnen mijn muren een gedenkteken en een naam beter dan zonen en dochters, -Ik geef hun een eeuwige naam die niet uitgeroeid zal worden!*

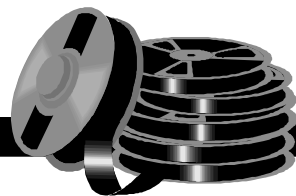
Dat wil nogal wat zeggen: Een monument en een eeuwige naam beter dan zonen en dochters. Want wat voor God telt, dat is niet hun uiterlijke volkomenheid, maar hun innerlijke gezindheid, de gesteldheid van hun hart.

Tot zover deel 2 in deze serie, deel 3 volgt later.

Informatie over de Werkgroep Transgender, religie, levensbeschouwing en ethiek:
www.t-image.org

Janine de Boer

Tiende editie van de Roze filmdagen Amsterdam

Van 14 - 23 december 2006 vindt alweer de tiende editie van de roze filmdagen plaats in. Dit is hét gay filmfestival van Nederland. Het festival gaat op 14 december van start met de openingsfilm *Quinceañera* (Echo Park L.A.) met aansluitend een openingsfeest in Club 11 in het PostCS-gebouw. De Amerikaans-Mexicaanse openingsfilm *Quinceañera* van roze filmdegenveteraan Wash Westmoreland (*The Fluffer*) en zijn partner Richard Glatzer gaat over een homostel dat verhuist naar een Latinowijk, hun buurjongen Carlos en zijn nichtje Magdalena. De tieners, de één homo, de ander zwanger, worden door hun familie het huis uit gegooid. De film won op het Sundance filmfestival 2006 de jury- en de publieksprijs. Richard Glatzer en Wash Westmoreland zullen tijdens het festival beide aanwezig zijn.

De roze filmdagen omvat ongeveer 70 voorstellingen van korte en lange, documentaire- en fictiefilms, veelal premières van het beste van de recente gay cinema. Ook dit jaar zijn meerdere filmmakers uitgenodigd, o.a. Sharon Zurek van de grappige women in prison compilatie *Bad Girls in Prison* en Angelina Maccarone (*Alles wird gut*, roze filmdagen 1998) de filmmaakster van *Fremde Haut* (*Unveiled*), een prachtige film over een Iraanse asielzoekster die zich voor moet doen als man en een nieuwe liefde vindt in een Duitse sauerkrautfabriek (!) met collega Anne. Ook hoofdrolspeelster Jasmin Tabatabai zal aanwezig zijn.

Een van de thema's van de roze filmdagen dit jaar is het programmaonderdeel *Bloedverwanten* met documentaires, speelfilms en een aantal korte filmprogramma's over allerlei soorten familiebanden. Te zien zijn o.a. de klassieker *The Lost Language of Cranes* naar het boek van David Leavitt, de incestueuze relatie van de broers Harry & Max en het prachtige drieluik *Loggerheads* over de backpacker Mark, zijn adoptiemoeder en zijn

La Nina Santa. Cinemien-ABC Distribution

biologische moeder die naar hem op zoek is. Voor iedereen geschikt is de Argentijnse comedy of errors *El Favor* waarin Felipe door zijn zus en haar vriendin verkozen is om mee te werken aan hun kinderwens, maar hier zelf niets van af weet.

Gay life in het nieuwe Europa
De roze filmdagen presenteert een aantal interessante films uit Oost Europa en Turkije met daarnaast een forum over gay cinema en de mensenrechtensituatie voor homo's en lesbo's in Europese landen die zich bij de EU aan willen sluiten. De korte filmprogramma's zoals bijvoorbeeld *Schooljongens*, *Adventures in dating* en *Lachen met Lesbisch* geven een goed beeld wat er wereldwijd op gay filmgebied gebeurt.

De afgelopen jaren is de roze filmdagen steeds meer een ontmoetingsplek geworden voor Nederlandse gay filmmakers. *Made in Holland* presenteert Nederlandse korte producties op het grote doek. Voor liefhebbers van detective, horror en thrillers is interes-

sant 18.15 Uhr ab Ostkreuz, een gender bender *Miss Marple* parodie waarin een gepensioneerde schooljuf (een hilarische Ades Zabel, cultfiguur uit de Berlijnse travestiescene) getuige is van een brute moord die zich voltrekt in een passerende trein. *Switchblade Romance* (*Haute Tension*) is een heuse slasher met lesbische twist die je anderhalf uur op het puntje van je stoel zal houden! In *Show me* wordt de lesbische yuppie Sarah gekidnapped door twee grungy tieners en in het Kroatische *Fine dead girls* wordt een lesbisch stel geterroriseerd door hun burens. Van 7 t/m 13 december zullen de speelfilms *Boy Culture*, *El Favor*, *The Journey*, *Nine Lives*, *Loggerheads*, *Männer Wie Wir*, *The Blossoming of Maximo Oliveros* ook in Den Haag te zien zijn.

De roze filmdagen 2006 Amsterdam vinden plaats in cinema de Balie, de Uitkijk en filmhuis Cavia in Amsterdam. Het festivalprogramma is te vinden op www.roze-filmdagen.nl.

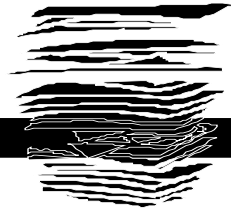
Handtekeningenactie voor Gay Rights in Rusland

Op 27 mei jl. vond in Moskou de Gay Pride plaats. Deze Gay Pride heeft niet zonder slag of stoot plaatsgevonden. Vooraf waren al discussies gaande, waren al homo- en biseksuele bijeenkomsten verstoord. Vooraf waren heel veel Russische homo- en biseksuele vrouwen en mannen bang voor de gevolgen. En niet onterecht. De gevolgen bleven namelijk niet uit. Tijdens de Gay Pride in Moskou hebben diverse gewelddadigheden plaatsgevonden. Vreedzame betogers werden neergeslagen door rechts-extremisten. De Russische politie deed niet meer dan het gevangen nemen van diverse mensen. Waaronder nota bene vreedzame betogers! Angstaanjagende beelden waren dat. Juist wanneer enkele weken daarna blijkt dat onze Nederlandse ambassadeur uit Estland vertrekt wegens racisme en homohaat. En daarmee hield het niet op: in juni werd openlijk geprotesteerd door rechts-extremisten tijdens een Gay Pride in Boekarest. Tijdens de Gay Pride in Warschau hebben Nederlandse homo- en biseksuele vrouwen en mannen door hun aanwezigheid hun steun betuigd. Het is de vraag of die Pride zo vreedzaam was verlopen als zij dat niet hadden gedaan. En kort daarna werden ook de rellen rond de Gay Pride in Letland bekend. In wat voor een Europa leven wij? We hebben het hier niet over een 'ver-van-ons-bed'-show. We hebben het hier over (potentiële) EU-lidstaten. Staten die (voornemens zijn) de Europese rechten van de mens (te) onderschrijven!

Een groep gelovige homo- en biseksuele vrouwen werd dit te veel. Zij konden niet meer toekijken zonder de handen uit de mouwen te steken. We hebben het hier over de groep van 100 gelovige lesbische en biseksuele vrouwen van HolyFemales.nl. Ook in Oost-Europa is het namelijk vaak de kerk die homofobie oproept. Wanneer je je dat realiseert, komt het ineens angstig dichtbij. Hoeveel lezers weten niet vanuit eigen ervaring wat voor een onwetendheid en weerstand er heerst onder diverse kerkelijke groeperingen? Hoe zal het klimaat rondom de homo-emancipatie zich in Nederland gaan ontwikkelen? Door de beheerders van de website www.holyfemales.nl is daarom een protest- en steunactie gevoerd.

We hebben een brief aan minister Bot, minister van Buitenlandse Zaken en Koninkrijk relaties, verzonden en hem dringend verzocht om aandacht te besteden aan de houding van Russische autoriteiten ten opzichte van hun homo- en biseksuele burgers. De minister is hierbij onder ogen gebracht dat HolyFemales.nl zich niet aan de indruk kon onttrekken dat het gedrag van autoriteiten van de Russische Federatie lijnrecht indruist tegen het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. Daarnaast is aandacht gevraagd voor de houding van andere staten in Oost-Europa, die voornemens zijn lid te worden van de Europese Unie. Ter ondersteuning is een lijst met 165 handtekeningen mee gestuurd. Daarop heeft minister Bot, bij monde van de heer Piet de Klerk, mensenrechtenambassadeur, te kennen gegeven dat hij onze zorg deelt en veel in het werk zal stellen om op internationaal niveau de rechten van homo- en biseksuele burgers ter sprake te stellen.

Willeke Nederlof

Dignity Amsterdam

Elke tweede zondag van de maand organiseert de rooms-katholieke organisatie Dignity vieringen in de Magdalenakapel, Spaardammerstraat 460c in Amsterdam. De viering begint om 15.00 uur, de kerk is om 14.00 uur open en na afloop is er ruime gelegenheid voor ontmoeting. Volgende vieringen: 10 december, 14 januari, 11 februari, 11 maart. www.profiip.nl/dignity.

Evangelische Roze Vieringen

Elke laatste zondag van de maand zijn er Evangelische Roze Vieringen in de Keizersgrachtkerk, Keizersgracht 566 in Amsterdam. Aanvang van de dienst is om 15.00 uur, de kerk is open vanaf 14.00 uur. Na afloop is er gelegenheid tot koffie drinken. De komende vieringen zijn op 25 december met Cor Ofman, 28 januari, 25 februari en 25 maart. ERV verwijst door voor pastorale gesprekken via 020 – 699 08 50. Informatie, ook over het Evangelisch Homokoor: Cees Meinen, 020 – 699 08 50, www.erv.onzekerk.nl, e-mail erv@onzekerk.nl.

Roze Vieringen Den Haag

Op 17 december organiseert de Haagse Initiatiefgroep Roze Vieringen om 16.00 uur een samenkomst in de Remonstrantse kerk, Laan van Meerdervoort 955 in Den Haag. Informatie: Jan Soullié, 070 – 419 08 03, www.chjc.nl/rozevieringen.htm.

Kerstviering Maastricht

Het CHJC organiseert op zondag 17 december om 15.00 uur een bezoek aan de kerstviering in de Cellebroederskapel in het centrum van Maastricht. Na de viering is er een diner. Informatie: 072 – 561 56 81.

Synagoge

Elke eerste vrijdag van de maand zijn homo's, lesbo's en biseksuele mannen en vrouwen met een Joodse achtergrond welkom in de Uilenburger Synagoge, Nieuwe

Uilenburgerstraat 91 in Amsterdam. Vanaf 19.30 uur is de Synagoge open.

Oud en Nieuw met Mirre

Vrouwen van Mirre willen Oud en Nieuw dit jaar gezamenlijk vieren. Heb je belangstelling en wil je meedoen, neem dan contact op met Mayke de Vries, mmde-vries@12move.nl.

Workshops Kracht & Het Lieve Lijf

Van 21 - 23 februari 2007 geven Bep Vlot & Afra van Diepen een workshop 'Van boosheid naar positieve kracht' voor mannen en vrouwen over de opbouwende kracht van boosheid. Van 21 – 23 maart geven zij een workshop alleen voor vrouwen over Het Lieve Lijf 'over het thuiskomen in je lichaam als tempel van je ziel'. Informatiefolder: 072 – 50 66 530 of www.vlotenvandiepen.nl

5e Vrouwensynode Nederland

Op 10 en 11 maart 2006 vindt in Elspeet de 5e Vrouwensynode plaats onder de titel: Zij gelooft, Zij anders. De synode gaat over het goede leven, vrede, recht en bevrijding. Het belooft een festival te worden van ontmoeting, debat en inspiratie. Informatie: 0570 55 15 65, bets.evers@hetnet.nl

Israël Roze

Van 21 tot 28 maart 2007 organiseert ds.Henk Dekker een homovriendelijke Israël Reis. In 8 dagen bezoek je met een Nederlandstalige gids vele bekende plaatsen uit de bijbel. Kapernaüm, Nazareth, Gethsémané, Jeruzalem. Daarna zul je de bijbel nooit meer met Nederlandse ogen lezen! Reissom rond de 1000,- €. Informatie en reisprogramma: drsh.dekker@planet.nl

Europees Forum Straatsburg

Van 16/17 mei tot 20 mei 2007 houdt het European Forum of lesbian and gay christian groups haar conferentie in de regio, namelijk in Straatsburg in Frankrijk. Hou de datum vast vrij. In de volgende Vroom & Vrolijk meer informatie of kijk op www.euro-lgbt-christians.org

Contact adressen

Landelijke organisaties

- Landelijk Koördinatiepunt: recente informatie over vieringen, culturele happenings en groepen, kun je op de website van het Landelijk Koördinatie Punt groepen kerk en homoseksualiteit vinden: www.lkp-lesbo-homo-en-kerk.org. Daarnaast bemiddelt het LKP voor vertrouwenspastores, tijdens kantooruren: 030 – 253 37 56.
- Het CHJC kent zes regionale vrouwen-groepen, die elkaar maandelijks treffen: www.holyfemales.myweb.nl of 065 – 323 45 16.
- Contrario: een christelijke vereniging voor homo's en lesbiennes: Steven den Dool, www.contrario.nl, steven@contrario.nl
- Mirre: netwerk voor lesbische vrouwen rond spiritualiteit en geloof: Ineke Bakker, 038 – 454 99 87, netvv@dds.nl, www.netvv.dds.nl.
- Werkverband van Katholieke Homo Pastores: Theo Koster o.p., Postbus 59, 6850 AB Huissen, e-mail wkhomopastores@hotmail.com.
- Werkverband van Homotheologen: Christiaan Ravensbergen, 020 – 423 44 82.
- Werkgroep Homoseksualiteit, Ambt en Kerk van de Protestantse Kerk in Nederland. Landelijk Dienstencentrum, Postbus 8504, 3503 RM Utrecht, 030 - 880 18 70.
- Doopsgezinde Werkgroep Relatie Homo-Hetero: r.yetsenga@planet.nl

Regionale organisaties

- Gespreksgroep Lesbische vrouwen in de kerk Leiden: Ineke.gemma@wanadoo.nl
- Lesbische Vrouw-en-Geloofgroep Noord-Holland: s.debest@planet.nl
- Interkerkelijke Werkgroep Homo in Kerk Emmen e.o.: keimpe.kuipers@tiscali.nl
- Interkerkelijke Werkgroep Twente: 074 – 29 10 900.
- WHAM gespreksgroep: In Amersfoort is een gespreksgroep gestart, waar gelovigen vrij over homoseksualiteit kunnen praten. De deelnemers willen met elkaar praten over de keuzes die je maakt, over het omgaan met je homo zijn en over je relatie met God. Bijeenkomsten in de Hendrik van Viandenstraat 13a, Amersfoort, opgave 06 – 55 39 31 89 of www.wham-amersfoort.nl.

www.vroomenvrolijk.nl

onze eigen website voor mensen die al surfend op internet op zoek zijn naar informatie over wat homo's en lesbo's geloven of waar en hoe zij bijeenkomen en vieren.

Een website waar we praktische informatie opzetten met liturgisch materiaal voor diensten en vieringen, nog leverbare boeken, waardevolle tips, test op kerkelijke homovriendelijkheid, maar ook een agenda met wat er waar te doen is en bij welk adres je voor meer informatie moet zijn, links van andere organisaties en kringen, Dus kom maar op met je waardevolle informatie en goede ideeën: vroomenvrolijk@gelovigactief.nl

Maar ook een website waar je je vriendinnen en vrienden naar toe kunt laten gaan om méér informatie over ons blad en wat wij zoal te bieden hebben. Stuur (een kopie van) onderstaande bon per post naar hen toe of verstuur deze bon van de website en wij heten ze van harte welkom!

Kom er maar gerust voor uit...

...het is gewoon heerlijk om met elkaar te kunnen vieren, zingen en bidden. Luisteren hoe Bijbelse verhalen juist ruimte voor je maken. Waar jouw verhaal klinkt en je je herkent in dat van de ander/Ander. Lees dan wat en hoe er geloofd wordt, waar vieringen en kringen zijn en je anderen hoort/spreekt over hun geloof en homoseksualiteit.

Lees Vroom&Vrolijk (4x/jr): proefnummer op www.vroomenvrolijk.nl of bestel gratis (gesloten) toezending van het volgende nummer bij: Vroom&Vrolijk, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem (0183) 62 81 88

Kan jij veel leukere of mooiere uitnodigingskaarten maken voor op de website, dan deze? Stuur op en wij plaatsen de mooisten!

Colofon

Vroom & Vrolijk is een onafhankelijk tijdschrift en wordt uitgegeven door de stichting Vroom & Vrolijk.
www.vroomenvrolijk.nl

Redactie:

Dirk-Jan Bierenbroodspot, Marlies Bosch, Pieter Flach, Doreen Hazel, Conny van Lier, Chris Sjollema

Redactieadres:

Vroom & Vrolijk, Rossinilaan 46, 1217 CC Hilversum, tel. 035-6856498
e-mail cjs7@planet.nl

Administratie en abonnementen:

theologische uitgeverij Narratio, postbus 1006, 4200 CA Gorinchem
telefoon 0183-628188
www.narratio.nl

Abonnementsprijs: € 18,00 per jaargang

Bestuur:

Heleen de Boer, Arie Borgdorff, Wielie Elhorst, Hans Hendriks, Karel van de Wetering, Gea Zijlstra.

Deadlines voor agenda en Picture:

20 januari, 20 april, 20 juli, 20 oktober 2007

Verschijningsdata:

december, maart, juni, september.
Opzeggen: vóór 30 november, één maand voor afloop van de abonnementsstermijn.

ISSN 0923-473 X

© Overname van artikelen is uitsluitend toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie en met bronvermelding

Vroom & Vrolijk wordt door CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden (tel. 0341-565477) ook in braille of op geluidscassette uitgegeven

Bestelkaart

Vroom
&
rolijk

Naam:

Adres:

Postcode /woonplaats:

wil een abonnement op Vroom & Vrolijk
Abonnement € 18,00 per jaar en ontvang als welkomsgeschenk:
 Kringen in de branding, 40 jaar De Kringen (€ 14,00)
 Misschien groeit er iets moois uit, Anèt Saal (€ 11,50)
beschrijving van beide boeken op www.vroomenvrolijk.nl

stuur onder mijn naam een proefnummer Vroom & Vrolijk naar:

naam:

adres:

postcode/woonplaats:

In een gefrankeerde envelop zenden naar:
Vroom&Vrolijk, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem

Er zijn alweer zes jaren voorbij van het nieuwe millennium. 2006 komt tot een einde, dit is de tijd van reflectie en verwachting. Bij mij thuis hebben wij een traditie om op oudejaarsavond stil te staan bij wat je als positief hebt ervaren en wat je als negatief hebt ervaren in het afgelopen jaar. Het is altijd verrassend wat iedereen te zeggen heeft, zeker als het om dingen gaat die je samen hebt beleefd. Op persoonlijke niveau is dat iets makkelijker; het wordt een stuk ingewikkelder als je het gaat bekijken op maatschappelijk niveau. De tegenslagen liggen voor het oprapen, even googlen en je heb een waslijst met negatieve gebeurtenissen van het afgelopen jaar. Het zal wat meer moeite kosten om de positieve dingen terug te vinden.

Dit opschrijvend besef ik hoe subjectief negatieve en positieve belevenissen zijn. Zowel de negatieve als de positieve belevenissen hebben een keerzijde. Als ik bijvoorbeeld zeg dat een aantal terroristische aanslagen geen aanslagen bleken te zijn is dat positief, maar de negatieve kant daarvan is dat mensen ten onrechte zijn opgepakt en als terrorist zijn behandeld.

De moeilijkheid met 'aan de ene kant' en 'aan de andere kant' is dat je in een vicieuze cirkel terecht komt.

Aan de andere kant, als je stelling neemt dan loop je grote kans dat iemand anders je aanvalt met de keerzijde van je redentatie. Ik denk dat zelfs onze Koningin soms met ditzelfde dilemma zit, bijvoorbeeld als ze met de troonrede niet zoveel positiefs te melden heeft, en dan toch in haar kerstboodschap iets hoopvol en verwachtingsvol probeert te zeggen.

Desalniettemin ben ik in het archief van homokerkelijk nieuws en op de holyfemales site gaan zoeken naar tekenen van hoop in Vroom en Vrolijk land. Ik heb het archief van 1 januari 2006 tot nu doorvorst, en moest tot de conclusie komen dat het nog steeds triest is gesteld met de acceptatie door gelovigen van homoseksualiteit. Dus rest mij, net als onze Koningin, iets hoopvol en verwachtingsvol te zeggen.

Ik hoop en verwacht dat kerken en hun gelovigen die met bijbelteksten homoseksualiteit bestrijden op een morgen wakker zullen worden en beseffen dat liefde tussen twee mensen een zaak is van het hart en niet van dogma's.

Ik wens u een gezegend, vroom en vrolijk 2007.

Doreen Hazel